

minyons escoltes guies sant jordi

FO.CA. 1977-78

Fitxa nº 2

Totes les branques

INFLUENCIES DE L'AMBIENT EN ELS NOIS I NOIES

1. Introducció.
2. La família.
3. L'escola.
4. L'empresa (el treball)
5. Els mitjans de comunicació de masses.
6. Els grups de companys.

1. Introducció

Tot individu té, en néixer, un conjunt de possibilitats i condicions que anirà desenvolupant de forma més o menys completa al llarg de la seva vida.

Les possibilitats i condicions de cada individu són el que anomenem "herència".

La herència està constituïda per:

- . Uns trets comuns a l'espècie humana: una fisiologia, uns instints, una programació del creixement orgànic, etc.
- . Uns trets específics propis de cada individu i heretats de la combinació genètica produïda pels seus pares.

L'herència d'aquesta base biològica de la persona, determina unes diferències d'aptituds i, fins i tot, la possibilitat d'unes deficiències orgàniques.

Ara bé, el desenvolupament d'aquest potencial humà propi de cada persona té lloc dins d'un medi ambient natural i social.

Considerant l'acció de l'ambient sobre la persona des del punt de vista de l'impacte que pot produir sobre ella, l'entorn pot contenir condicions que:

- . Afavoreixin el desenvolupament,
- . el retardin, bloquegin o destorbin,
- . o, fins i tot, arribin a deteriorar l'organisme i la persona.

Però en tot cas, la persona necessita, per a desenvolupar-se, un intercanvi amb l'ambient, ja que aquest li proporciona els estímuls que la posen en moviment.

Els valors imperants en cada un dels àmbits de la vida dels nens o nois no són necessàriament coincidents, sinó que el més freqüent és que siguin diversos i, molt sovint, contradictoris.

Es a dir, els nens estan sotmesos a pressions contradictòries. No és per atzar que cada àmbit de la vida dels nens exerceix un tipus diferent d'influència i de pressió; aquestes diferències poden atribuir-se a prejudicis o maneres de fer i, sobretot, a les creences, postures i ideologies existents en cada un.

A sobre d'aquest fet, cal tenir en compte, a més, una anàlisi sociològica de la nostra societat perquè resulta que les pressions externes no són neutres, sovint tenen una intencionalitat. Veiem-ne un exemple:

Vivim en una societat en la qual el modus de producció predominant és el capitalista. No és cap secret que les societats de tipus capitalista són societats classistes, és a dir, que al seu sí s'hi enfronten classes socials que no gaudeixen de les mateixes oportunitats: el fet de néixer en una determinada classe social condiciona en un gran nombre de casos el futur de la persona.

Les societats capitalistes es caracteritzen també per ésser societats de consum on homes i dones reben una pressió a fi de que consumeixin productes d'una indústria basada, sovint, en necessitats artificials.

Per a subsistir i perpetuar-se, una societat d'aquest tipus té necessitat d'uns mecanismes de manteniment:

- El control directe: impossibilitat de manifestar-se de forma diferent a l'establerta; dificultats per a l'existència de canals a través dels quals els ciutadans podrien propagar les seves idees i alternatives, etc..
- El control ideològic: es tracte de propagar les jerarquies de valors dominants i que es corresponen a les característiques i necessitats del sistema.
- El control educatiu: control de l'aparell escolar i paraescolar a través del que pot traspasar-se fàcilment la ideologia dominant. Evidentment, les ideologies que circulen per l'escola no poden posar en perill l'estabilitat del sistema. Normalment promou la competitivitat, la submissió, l'individualisme més que no pas el sentit crític, la solidaritat, la creativitat.

Tots aquests mecanismes de manteniment prenen cos en unes estructures i en unes institucions.

A través d'aquestes pot ésser tramesa i modificada la jerarquia de valors que més convé als detentadors del poder.

Aquestes institucions a canals de transmissió són: la família, l'escola, l'empresa, els mitjans de comunicació de masses, etc..

Passem a analitzar-los separatament. Però voldriem aclarir que amb aquestes notes no pretenem que els Caps hagin de fer cap mena d'enquesta a les famílies dels nois, sinó únicament que tinguin presents alguns aspectes del marc en que aquests es mouen. No cal fer indagacions, sinó anar registrant aquelles coses que nois i noies ens comuniquen.

2. La família

1. - grup social a que pertany
 - grau de consciència de la seva situació que tenen els pares.
 - barri on viuen.
 - grau de conflictivitat del barri.
2. - treball del pare. Treball de la mare.
 - militància política, sindical o en organitzacions ciutadanes. El compromís massa intens sol tenir efectes en el creixement de nois i noies.
3. - nivell cultural.
 - estudis del pare. Estudis de la mare.
 - revistes que es troben a casa.
 - grau d'absorció de la família per part de TV.
 - interès pels altres espectacles i arts: cinema, teatre,...
 - nivell d'obertura a d'altres ambients, famílies, etc..
 - grau de crítica de la realitat social:
 - . cap crítica
 - . una crítica excessiva: tot és un desastre
 - . una crítica ponderada
4. - organització de la vida domèstica.
 - distribució de l'espai; el noi o noia té la seva habitació o, almenys, el seu recó
 - repartiment de les feines entre homes i dones, nois i noies
 - responsabilitats personals dels fills:

- . cura del seu llit, de la seva habitació
- . cura de les sabates, de la roba
- . participació en la neteja de la casa
- . participació en preparació del menjar
 - parament de la taula
 - neteja dels plats
- . endreça de jocs i joguines
- administració dels diners:
 - . cada fill té els diners que demana
 - . cada fill té una assignació fixa i ha de donar-ne comptes
 - . cada fill té una assignació fixa i no ha d'explicar-ne res
 - . els diners són simplement regalats o es guanyen fent serveis
 - . es promou l'estalvi o no es té en compte
- anades i vingudes:
 - . els nens van i venen sols per la ciutat o se'ls acompanya
 - . tenen o no llibertat per a portar companys a casa o per anar a casa dels companys
- regals i joguines:
 - . es compren només en diades assenyalades (sant, aniversari, etc. ...)
 - . es compren sempre que els nens ho volen
 - . es compren quan hi ha un motiu real
- relacions a l'interior de la família
 - . nombre de germans
 - . lloc que ocupa el que tenim a la Unitat
- grau d'autoritarisme/comprensió/diàleg entre pares i fills.
- valors viscuts a la família:
 - . religiosos
 - . ètics
 - . polítics
 - . humans
 - . estètics ...
- la família té molt en compte els nens o no. Està organitzada en funció de les necessitats dels grans o dels petits.
- grau d'acceptació per part dels pares del fet de la creixença dels fills. Grau d'acceptació d'una autonomia creixent dels fills.
- clima imperant en la família:
 - . conflicta sovintejat (sobretot amb els fills grans)
 - . entesa per a superar les dificultats, diàleg
 - . xantatge efectiu
- utilització freqüent o no per part dels pares de sancions:
 - . físiques (cops)
 - . materials (no et deixo fer això si tu...)
 - . afectives (retirada de l'afecte si ...)
 - . morals (judicis que deixen els nens planxats)
- diferències de tracte segons els sexes.

- grau d'entesa entre els pares:

- . entesa bona o acceptable
- . no gaire entesa, però voluntat de superar-la
- . conflicte acceptat com una realitat
- . conflicte no acceptat, guerra contínua

3. L'escola

L'escola té importància pel nombre d'hores diàries que els nens s'hi passen durant una bona pila d'anys.

La influència de l'escola pot variar segons:

1. Els lligams que estableix amb la realitat:

- oberta o tancada al contexte social
- cas que sigui oberta, relacions que manté amb entitats cíviques locals

2. Tipus d'escola:

- rural o urbana
- estatal, privada, cooperativa, religiosa

3. Ideologia i valors vigents a l'escola:

- ideologia uniforme i pluralista
- valors potenciats per l'escola:
 - . integració en la societat establerta o desenvolupament personal en una societat que canvia per l'impuls humà.
 - . potenciació de l'individu per a que es faci un lloc en la vida, o promoció de la cooperació, del sentiment de solidaritat
 - . submissió, docilitat, obediència o sentit crític, creativitat, responsabilitat i iniciativa.

4. Escola de règim unisexual, simplement mixta o amb intenció de coeducació.

5. Existència de diferències de tracte segons el sexe:

- . en relació als continguts de l'ensenyament
- . en relació a les activitats que fan nois i noies

6. Nivell de qualitat de l'escola:

- . nivell de professorat, titulació i qualitat professional
- . nombre total d'alumnes de l'escola i promig per aula
- . nivell d'equipament i activitats complementàries.

7. Relacions entre mestres i alumnes:

- . actituds pedagògiques bàsiques dels mestres
- . autoritarisme/submissió, diàleg/comunicació
- . grau de directivitat, organització, coordinació, desordre.
- . rigidesa, excés de crítica, crítica constructiva.

8. Grau de participació dels alumnes en la gestió de l'escola:

- . real o fictícia i manipulada
- . total i radical o mesurada segons les possibilitats de nens i mestres
- . nul·la

9. Contingut dels programes:

- . memorístics
- . informació sobre el món real, parcial o oberta autènticament
- . pressió ideològica (a través de les matèries) o sentit de la realitat i respecte als nens.

4. L'empresa. El treball.

A partir d'una certa edat, aquells nois i noies a qui la deficiència de recursos econòmics familiars els hi obliga, han de posar-se a treballar.

El tipus de contacte amb la realitat que estableixen al treball pot impactar-los fortament.

1. Tipus d'empresa: gran, mitjana o petita.
2. Tipus de treball: manual, administratiu o comercial.
3. Lloc de treball:
 - lloc en l'escalafó jeràrquic.
 - tasques i funcions
 - relacions amb la direcció i amb els càrrecs intermitjos
 - drets i deures
 - nombre d'hores de treball
 - remuneració econòmica
 - possibilitats de promoció professional
4. Ambient amb els companys de treball
 - grau de companyonia, de competència o de cooperació
 - grau de submissió de l'aprenent, del jove, als grans
 - grau de consciència de classe entre els companys
 - grau de politització i de militància sindical.
5. Possibilitat o necessitat de compaginar el treball amb l'estudi o l'ensenyament professional. Sobrecàrrega i fatiga que se'n deriva.

5. Els mitjans de comunicació de masses.

Els mitjans de comunicació de masses són un dels canals que el poder utilitza amb preferència per a transmetre i perpetuar la ideologia dominant.

Aquests mitjans, sobretot la TV, aconsegueixen una doble funció:

- una funció d'adoctrinament: traspàs subtil d'una ideologia, d'una visió de la societat, d'uns valors (individualisme, competència, filosofia de l'èxit, felicitat, bellesa, joventut eterna, violència, erotisme, masculisme, etc. ...)
- una funció d'incitació al consum: els nens i joves són un immens mercat de consumidors... oi que ens entenem?

És important que els educadors sapigueu fins a quin punt els nostres nois sofreixen l'impacte d'aquesta pressió:

1. Nombre d'hores que veuen la televisió. Fins a quin punt "depenen" de la pantalleta.

- tipus de programes o telefilms que prefereixen:

- informació que els donen
- valoració que fan d'aquests programes i telefilms
- grau de crítica activa o de passivitat (empassar-s'ho tot)
- impacte global que els fan
- forma com veuen la TV: sols o amb els pares. Contribució que fan els pares a que hi hagi crítica o passivitat.

2. Pel que fa al cinema: hi van sovint o no?

- tipus de pel·lícules que veuen: totes o només les "tolerades"
- tipus de pel·lícules que prefereixen: "verdes", policials, cow-boys, karate, guerra, "american way of life"
- qui els acompanya al cinema: pares o companys?. Com això influeix en que valorin el cinema d'una manera o altre?
- en conjunt, què és el que els queda més del cinema que veuen? erotisme, violència, sofisticació, justícia simplificada estil Harrelsson...

3. Pel que fa a la música i als discos:

- en compren sovint o no?
- els compren perquè els agraden realment o perquè "toca"?
- tipus de música que prefereixen:
 - . clàssica, jazz, folk, cançó compromesa, cançó evasiva, subproductes...
 - . motius que els fan preferir un tipus de música a l'altre.
- escolten la música sols o acompanyats pels companys. Influència dels companys en les preferències musicals, paper de la música en la cohesió del grup de companys.

4. Còmics i revistes

- pressupost despés en aquests productes.
- tipus de còmics:
 - . els de sempre (TBO, Mortadelo...)
 - . els còmics progressius (Acordeón)
 - . Novel·les gràfiques ("para adultos"?)
 - . llengua castellana o catalana.
- forma com interpreten i viuen la influència dels còmics: efecte en els seus jocs, dibuixos, representacions, valoracions del món...

revistes dels pares que els cauen a les mans ("Interviú" i altres maravelles). Què en pensen?, què els suggereixen?.

6. Els Grups de companys.

Als grups els nens i nenes, els nois i noies s'hi troben.

Comuniquen, confronten les seves impressions, il·lusions, mites...

Al grup s'hi coven uns elements d'ideologia col·lectiva, uns elements característics de la seva generació que són la síntesi de tot l'immens cúmul d'influències que els arriben.

D'altra banda, al grup, els nois i noies tenen una tendència a assemblar-se els uns als altres, a no ésser "diferents" per a no haver de suportar el pes del rebuig de la comunitat.

El grup, doncs, és un lloc de síntesi.

Alguns elements característics de tot grup són:

1. Les seves normes

- per quines normes es regeixen els nois i noies, com a grup, quan són fora de la Unitat?
- en què són diferents aquestes normes de les que el grup té formulades i utilitza en els consells?

- quins nois o noies tenen més influència per a proposar o imposar normes?
- de on treuen els nois i noies les seves normes de grup: de la discussió democràtica, de la discussió en la que s'imposa qui crida més fort, de les decisions o exigències dels grans, dels imperatius de la realitat?

2. Les seves il.lusions i projectes

- què és allò de que parlen els nois i noies del grup quan projecten activitats quasi "impossibles"?
- quins són els nois i noies que parlen més en aquestes ocasions?

3. La seva estructura afectiva

- al grup s'hi formen sub-grups d'amics. Qui s'entén millor amb qui?
- els sub-grups que es formen, responen a afinitats d'edat?, de sexe?, d'afeccions?, de procedència social?, d'escola?, de barri?
- com influeixen els subgrups en la vida de la Unitat?
- com influeixen sobre els nois i noies que en formen part?

Però al grup hi ha els Caps. I els Caps poden fer alguna cosa. Els Caps també poden comunicar.

Són allà per a desvetllar la paraula de nois i noies. Són allà per a dir la seva paraula.

Hi són per a formular-se i formular un immens interrogant:

què hem de fer enfront de l'individualisme ferotge?, davant de l'Autoritarisme que ens ofega?, davant de la manipulació?, davant del consumisme?.

= = = = =